

УДК 351.743(477)

Володимир Іванович СТРЕЛЯНИЙ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри правоохоронної діяльності

та поліціїсти факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ЗБІЛЬШЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У РОБОТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Вже понад п'ять років триває антикорупційна реформа в Україні. За цей час було створено низку антикорупційних органів: Національне антикорупційне бюро, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, Національне агентство з питань запобігання корупції, Агентство з розшуку та менеджменту активів, Вищий антикорупційний суд. Однак, за даними НАЗК 91% українців все ще вважають корупцію дуже серйозною проблемою. Та не зважаючи на це з 2017 року в державі не було прийнято жодного фундаментального нормативно-правового акту який би встановлював основні пріоритети державної політики у сфері запобігання корупції та відповідно визначав нагальні й першочергові до вирішення проблеми.

Надважливими документами мали б стати Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки» та Антикорупційна стратегія на 2020–2024 роки, однак парламентом вони були схвалені лише у першому читанні.

Тим часом Україну охопила нова хвиля коронавірусної хвороби, а нові карантинні обмеження поклали більше обов'язків на органи Національної поліції щодо запобігання та виявлення правопорушень. І хоча МВС ще у 2020 році було ухвалено Антикорупційну програму на 2020–2022 роки, а в 2021 році вона навіть зазнала оновлення, виклики часу все ж збільшили корупційні ризики у роботі Національної поліції.

Шатрава С.О., узагальнюючи праці вітчизняних науковців, під корупційними ризиками в діяльності органів Національної поліції України

пропонує розуміти ймовірність факторів (правових, соціальних, організаційних) та причин, які породжують, стимулюють, спонукають посадових осіб органів Національної поліції щодо вчинення події корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом Національної поліції визначених цілей та завдань у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, і розміри можливого заподіяння у зв'язку з цим шкоди особі, суспільству і державі [5].

Сьогодні, у зв'язку з посиленням карантинних обмежень, поліцейські масово вимушені виходити на рейди громадського транспорту, закладів громадського харчування, торгових центрів і непродовольчих магазинів та отримали повноваження не лише щодо перевірки у їх відвідувачів захисних масок, а й COVID-сертифікатів. При цьому, зважаючи на складну економічну ситуацію у державі, підприємці часто порушують карантинні обмеження й шукають шляхи уникнення їх у роботі. Те ж саме стосується й звичайних громадян.

І така ситуація, звісно, цілком підпадає під фактори, які спонукають посадових осіб до вчинення корупційних правопорушень.

Крім того, варто взяти до уваги й те, що за статистичними даними МВС з початку карантину в Україні складено понад 19 тисяч протоколів стосовно працівників підприємств, установ, організацій та інших осіб, 14 тисяч протоколів стосовно водіїв транспортних засобів, 9 868 щодо керівників торговельних закладів та установ харчування. Зважаючи на такі дані не важко уявити на скільки зросло навантаження на органи Національної поліції, яке, відповідно, зумовило й необхідність збільшення їх штату.

Так, у березні 2020 року на службі перебувало 16 100 поліцейських, а вже до середини квітня для забезпечення карантинного режиму та посиленої охорони публічної безпеки їх число зросло до 17 375 [3].

В той же час усе це накладається на важливу проблему, про яку йдеться у проекті, ще й досі не ухваленій, Антикорупційній стратегії на 2020–2024 роки. А саме на відсутність ефективної моделі призначення на посади, оплати праці, просування по службі та розгляду дисциплінарних скарг у системі Національної поліції [2].

Зважаючи на це, варто підтримати думку Шатрави С.О., про те, що сьогодні до першочергових заходів, необхідних для мінімізації корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції слід віднести, зокрема, процес відбору кадрів, при якому не допускається прийом на роботу осіб, що мають серйозні особисті недоліки, соціальні зв'язки, які порочать їх, або факти біографії, які свідчать про наявність у них моральних дефектів; 2) забезпечення належного документування конкурсної процедури, фіксацію стадій та результатів конкурсу на спеціальних бланках або в протоколах, що одразу підписуються членами

комісії; 3) встановлення процедури розкриття інформації стосовно конфлікту інтересів членами конкурсної комісії та відмови у включенні до складу членів цієї комісії; 4) попереджати претендентів на посаду щодо відповідальності за подання недостовірних відомостей про себе; 5) забезпечення перевірки достовірності наданих претендентом на посаду відомостей щодо себе з оригіналами або завіреними копіями відповідних документів, а також його відповідності кваліфікаційним вимогам (у випадку, якщо не проводиться спеціальна перевірка); 6) поширення інформації про вакантні посади та оголошені конкурси, аби забезпечити відповідність претендентів встановленим критеріям та залучення до конкурсу більшого кола осіб, що сприятиме змагальності цієї процедури; 7) запобігання залученню внутрішніх претендентів на посаду (осіб які вже працюють в органі), до будь-яких заходів з організації добору кадрів, конкурсу [5].

Адже саме гостра потреба у кадрах зумовлює пришвидшення процедури конкурсного відбору й не виключає можливості прийому на службу осіб, які не мають належних моральних та професійних якостей.

Також, варто звернути увагу й на запропоновані заходи щодо запровадження системи матеріального та інших видів стимулювання [5], особливо зважаючи на недостатній рівень оплати праці за умов підвищеного навантаження, що є одним із найнебезпечніших корупційних ризиків.

Крім того, особливої уваги потребує проблема забезпечення змішаного стилю керівництва та проведення організаційних заходів, що сприяють збереженню службової таємниці [5].

Вона не є новою, однак, за умови зростання соціальної напруженості у суспільстві через віднесення до повноважень органів Національної поліції перевірки COVID-сертифікатів, постає вкрай гостро.

Зважаючи на викладене, можна дійти до висновку, що на сьогодні для мінімізації корупційних ризиків в роботі Національної поліції України необхідно звернути увагу на вирішення наступних першочергових завдань: а) прийняття антикорупційної стратегії держави, що визначила б основні напрямки державної політики у сфері запобігання корупції; б) розробки та впровадження більш ефективної моделі призначення на посади та проведення конкурсів на зайняття вакантних посад у органах Національної поліції України; в) збільшення чисельності штату Національної поліції України відповідно до робочого навантаження; г) покращення матеріального та іншого забезпечення осіб, що перебувають на службі в органах Національної поліції України; д) забезпечення постійного процесу підвищення кваліфікації осіб, що перебувають на службі; е) зведення до мінімуму процесу плинності кадрів в органах Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання корупції : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 18.11.2021).

2. Антикорупційна стратегія на 2020-2024 роки: проект закону // Веб-сайт НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antykorrupsijna-strategiya/> (дата звернення: 18.11.2021).

3. Чумак Ю. Поліція під час карантину: правові підходи змінюються URL : <https://uplan.org.ua/analytics/politsiia-pid-chas-karantynu-pidkhody-zminiuiutsia/> (дата звернення: 18.11.2021).

4. Дмитрієв Ю. Корупційні ризики у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави URL : <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/8207> (дата звернення: 18.11.2021).

5. Шатрава С.О. Визначення та аналіз корупційних ризиків як складова запобігання корупції в органах національної поліції. Дискусійні питання застосування антикорупційного законодавства : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 17 листоп. 2020). Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. С. 121-123.

6. Шатрава С.О. Заходи спрямовані на усунення корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції. // Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11 квіт. 2019 р). Харків: ХНУВС, 2019. С. 249-251.

Одержано 19.11.2021